УДК 658:330.341.1(477)
DOI: 10.31891/2307-5740-2019-274-5-138-141

КАСЬЯН В. В.
Київський національний університет культури і мистецтв

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В статті обумовлено необхідність організації інноваційної діяльності підприємства. Визначено цілі та завдання організації інноваційної діяльності підприємства: відповідно до стратегічних цілей розкрито організацію інновацій в просторі, відповідно до тактичних і оперативних цілей – організацію інновацій в часі. Досліджено три форми організації інноваційної діяльності підприємства: створення, поглинання, виділення. В статті також систематизовано сучасні способи та методи організації інноваційної діяльності підприємства.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інновації в просторі, інновації в часі, способи організації, методи організації, інноваційна стратегія, інноваційний клімат, підприємство.

KASIAN V.
Kyiv National University of Culture and Arts

MODERN APPROACHES TO ORGANIZATION OF INNOVATION ACTIVITY AT ENTERPRISE

The purpose of the article is to systematize modern ways and methods of organizing innovative activity of the enterprise. The article stipulates the necessity of organizing innovative activity of the enterprise. The goals and tasks of organization of innovation activity of the enterprise are defined: in accordance with strategic goals the organization of innovations in space is revealed, in accordance with tactical and operational goals – organization of innovations in time. The organization of innovations in space involves the formation of organizational structure of the innovation enterprise, corresponding to the strategic goals, nature and scope of the implemented strategy, internal capabilities and the situation in the environment. The organization of innovations in time contains the structuring of innovations, plans, programs, projects in terms of significance and timing of implementation. Three forms of organization of innovative activity of the enterprise are investigated: creation, absorption, allocation. Creation is the formation of new businesses, units or units that are designed to innovate. Absorption by a large company of small innovative firms whose activities are within the scope of interests of this company. Allocation is an organizational mechanism that involves the creation of independent innovative companies that were previously part of holistic entities. The article also systematizes modern ways and methods of organizing innovative activity of the enterprise, which is clearly reflected in the scheme. There are four ways of organizing the innovation activity of the enterprise: forming an innovation strategy; formation of an innovative climate; use of external ventures; crowdsourcing.

Keywords: innovation activity, innovation in space, innovation in time, organization ways, organization methods, innovation strategy, innovation climate, enterprise.

Постановка проблеми. Інноваційна діяльність підприємства являє собою комплексний процес створення, використання і розповсюдження нововведень з метою отримання конкурентних переваг та збільшення прибутковості свого виробництва [1]. В ринковій економіці інноваційна діяльність підприємства є найсуттєвішим чинником, який дає змогу підприємству посідати стійкі ринкові позиції і отримувати перевагу над конкурентами в тій галузі, яка є сферою його комерційних інтересів.

Інноваційна діяльність може організовуватися на різних рівнях управління – безпосередньо на підприємстві, в рамках об'єднання підприємств, на регіональному рівні і на державному. На кожному рівні застосовуються свої форми, способи і методи організації інноваційної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням управління інноваційною діяльністю підприємства присвячені роботи багатьох зарубіжних та вітчизняних економістів: І. Ансофф, Р. Фатхуддінова, А. Чандлер, Й. Шумпетер, М. Алексєєва, О. Богомолова, М. Денисенко, В. Пономаренко, та інші. Проте деякі аспекти організації інноваційної діяльності, наприклад її способи та методи, вимагають систематизації, уточнення та подальшого розвитку.

Формулювання цілей статті. Метою статті є систематизація сучасних способів та методів організації інноваційної діяльності підприємства.

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі завдання: обумовити необхідність організації інноваційної діяльності підприємства; визначити цілі та завдання організації інноваційної діяльності підприємства; розкрити форми організації інноваційної діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Необхідність організації інноваційної діяльності підприємства обумовлена:

– потребою підвищення техніко-організаційного рівня виробництва;

– збільшенням витрат і погіршенням техніко-економічних показників підприємства;

– швидким моральним старінням техніки і технології;

– визначаючою роллю науки і підвищенням ефективності розробки і впровадження нової техніки;

– важливістю і економічною доцільністю посилення інтенсивних факторів розвитку виробництва, на основі використання досягнень науково-технічного прогресу у всіх сферах економічної діяльності;

– потребою суттєвого скорочення строків створення і освоєння нової техніки;

– важливістю розвитку масової творчості винахідників і раціоналізаторів та використання їх пропозицій.

Організація інновацій в просторі передбачає формування організаційної структури інноваційного підприємства, відповідної стратегічним цілям, характеру і масштабам реалізованої стратегії, внутрішнім можливостям і ситуації в навколишньому середовищі. Розробка організаційної структури інноваційного підприємства містить реалізацію двох напрямів діяльності: проектування науково-виробничої структури і управління структурою інновацій. Науково-виробнича структура інновацій розглядає склад і характер взаємозв'язків наукових і виробничих підрозділів підприємства. Склад підрозділів визначається відповідно до типу інноваційного процесу і масштабом інноваційної діяльності. Управління структурою інновацій передбачає вибір структури управління інноваціями; склад і функції структурних підрозділів системи управління; порядок розробки і прийняття управлінських рішень; технологію реалізації інноваційних рішень і організацію контролю. Організація інновацій в часі містить структурування інновацій, планів, програм, проектів за ступенем значущості і термінами реалізації [2]. Організація інноваційної діяльності включає в себе формування і реорганізацію структур, що здійснюють інноваційні процеси. Така робота може проходити в різних формах, основними з яких є створення, поглинання і виділення [3].

Створення – це формування нових підприємств, структурних підрозділів або одиниць, покликаних здійснювати інноваційну діяльність. Це можуть бути проектні та науково-технічні підрозділи і самостійні організації, створювані як всередині, так і поза материнською організацією.

У ряді випадків досить ефективним організаційним механізмом може бути поглинання великою компанією невеликих інноваційних фірм, діяльність яких входить до кола інтересів цієї компанії. Даний механізм призводить до значного скорочення термінів виходу з новим продуктом на ринок, а крім того, дозволяє отримати синергетичний ефект від об'єднання інноваційних досягнень. Самі малі інноваційні фірми також можуть бути зацікавлені в поглинанні, адже вони не завжди володіють достатніми засобами для продовження інноваційної діяльності.

Виділення – організаційний механізм, що передбачає створення самостійних інноваційних компаній, які раніше були частиною цілісних утворень. Такі дії доцільно здійснювати, коли утворюється новий напрям діяльності, не пов'язаний з основною спеціалізацією компанії. Виділена структура може створюватися як дочірнє підприємство материнської компанії, як відокремлене мале підприємство під фундацією великої материнської компанії, з тим щоб потім перетворитися на аутсорсингову фірму, обслуговуючу інноваційний процес фірми-замовника.

Інноваційні стратегії фірми можна розділити на дві групи: стратегії проведення НДДКР і стратегії впровадження та адаптації нововведень. У першій групі стратегій можна виділити такі:

1) ліцензійна стратегія – покупка незакінчених або завершених розробок з метою їх подальшого розвитку та використання;

2) стратегія паралельної розробки – одночасне набуття технологічної ліцензії на готовий продукт і проведення та освоєння власних розробок;

3) стратегія дослідного лідерства – досягнення передових позицій у галузі певних НДДКР.

Друга група стратегій пов'язана з впровадженням нововведень. Серед них:

1) стратегія підтримки продуктового ряду – поліпшення споживчих властивостей традиційних товарів, не схильних сильному моральному старінню;

2) стратегія продуктової та процесної імітації – запозичення технології «з боку»;

3) стратегія радикального технологічного та продуктового випередження – досить дорога і ризикована стратегія, однак у ряді випадків вона призводить до успіху;

4) стратегія вичікування лідера – приймається великими підприємствами-лідерами в періоди виходу на ринок нових продуктів, попит на які ще не визначений (спочатку на ринок виходить мала фірма, а потім у випадку успіху лідер перехоплює ініціативу).

Одним із методів створення інноваційного клімату є формування мотивуючого бачення у працівників. Бачення – це комплекс уявлень працівників підприємства з приводу того, чим повинно стати підприємство в майбутньому. Створення бачення – більш важливе завдання, у якому бере участь не тільки розум, а й емоції. У зв'язку з цим у формуванні мотивуючого бачення беруть участь насамперед елементи організаційної культури підприємства.

Важливим фактором успіху організації інноваційної діяльності підприємства є стимулювання творчої активності працівників. Як домогтися участі кожного фахівця в пошуку нових технологій, продуктів і управлінських рішень? Як сформувати у кожного творче ставлення до своєї роботи? Як пробудити у працівників підприємства мотивацію до змін? Відповіді на ці та інші питання лежать не тільки в теорії управління, але і в практичній діяльності підприємства. Для того щоб автор або автори ідеї взялися з ентузіазмом за її втілення, їм потрібна підтримка. Саме тому в організаціях необхідно розробляти спеціальні програми підтримки та заохочення експериментів і експериментаторів. Кожному, хто висловив нову ідею або розробив той чи інший інноваційний проект, за певних умов гарантується підтримка з боку керівництва.

Також слід відмітити так звані ретрити. Ретрит – це форма навчання працівників у рамках регулярно проведених зборів персоналу з фіксованим порядком денним. Часто ретрити проводяться в неробочий час і

супроводжуються неформальним спілкуванням працівників, що сприяє налагодженню продуктивних комунікацій між членами колективу.

Найбільш ефективним методом формування інноваційного клімату на підприємстві є створення автономних груп (команд) для здійснення діяльності та управління будь-якими роботами. Групи (команди) стають основним «будівельним» блоком підприємства. До групи можуть входити представники всіх функціональних служб, їм надаються необхідні ресурси.

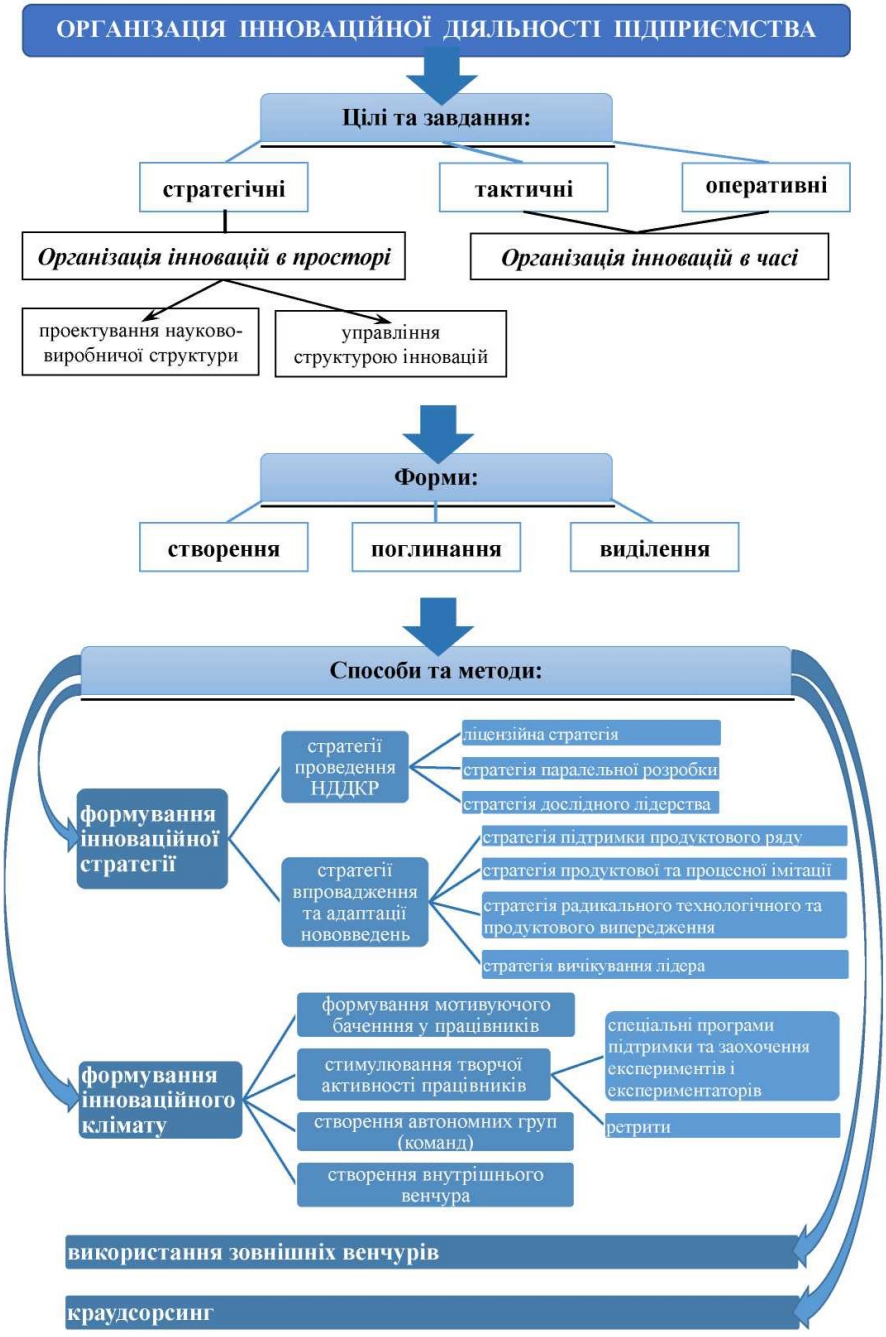

Рис. 1. Схема організації інноваційної діяльності підприємства

Також нерідко підприємств використовують зовнішні джерела нововведень, зокрема шляхом створення або участі у створенні венчурних фірм (венчурів). Внутрішні венчури – самостійні науково-дослідні підрозділи, створені корпорацією, діяльність яких підлягає найбільшому комерційному ризику. Зовнішні венчури – це фірми, що спеціалізуються на впровадженні у виробництво науково-технічних розробок і організовуються у вигляді паю з промисловими корпораціями.

Сучасні засоби здійснення інноваційної активності як на рівні держави, так і на рівні підприємства трансформуються і видозмінюються під впливом сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, можливостей комп'ютерів та Інтернету. Останнім часом вони поповнилися відносно новою технологією

краудсорсингу, заснованою на масовому обміні знаннями багатьох учасників. Краудсорсинг – це спільна інтелектуальна робота великої кількості незнайомих між собою людей над спільним завданням у мережевому середовищі. Краудсорсинг можна розглядати як новий формат соціально-політичного діалогу, особливостями якого є:

– відсутність оплати за виконувані функції або мінімальна винагорода;

– значна кількість добровольців-виконавців у проекті;

– використання віртуальних мереж, які уможливлюють оптимізацію витрат на пошук, збір та обробку інформації, а також дозволяють роздробити роботу на низку складових, що об'єднують єдине ціле, уподібнюючись мозаїці.

Таким чином, підприємства можуть здійснювати розробку та виробництво власної продукції безпосередньо за участю споживачів, залучаючи інтелектуальні ресурси великої кількості людей. Використання саме краудсорсингу у вітчизняній інноваційній діяльності може дати суттєві результати у багатьох сферах.

Підсумовуючи все вище наведене, представимо організацію інноваційної діяльності підприємства у вигляді схеми на рис. 1.

Організація інноваційної діяльності може бути заснована на двох моделях, які передбачають розвиток інновацій принципово нових і інновацій відносної новизни. Перша модель характеризується розвитком в науці фундаментальних досліджень, які потребують значних капітальних вкладень, кваліфікованих кадрів, організованої інфраструктури. Це дорогий проект з великою часткою ризику і неочевидною ймовірністю виконання. Друга модель заснована на розвитку інновацій відносної новизни. Ця модель інноваційної діяльності не вимагає значних капіталовкладень, кваліфікованої робочої сили, розвинутої інфраструктури. Вихідним посилом для розвитку другої моделі інноваційної діяльності можуть бути проміжні результати, отримані в ході виконання робіт першої моделі інноваційного розвитку [4].

Висновки. Отже, можна виділити чотири способи організації інноваційної діяльності підприємства: формування інноваційної стратегії; формування інноваційного клімату; використання зовнішніх венчурів; краудсорсинг.

Результатом організації інноваційної діяльності є інноваційний процес, перебіг якого визначається складною взаємодією багатьох чинників. Успіх на цьому шляху залежить від управлінського механізму, який об'єднує в єдиний потік витоки наукової ідеї, її розроблення, впровадження результату у виробництво, реалізацію, поширення і споживання, що і стане об'єктом подальших досліджень.

Література

1. Ілляшенко С.М. Управління інноваційною діяльністю. Основи інноваційного менеджменту. К. : Суми, 2015. 282 с.

2. Левицька І.В., Постова В.В. Системний підхід до управління інноваційною діяльністю підприємств машинобудування. URL : http://eztuir.ztu.edu.ua/123456789/5759.

3. Гапоненко А.Л., Савельева М.В. Теория управления. Москва : Издательство Юрайт, 2015. 336 с.

4. Чалдаева Л.А. Экономика предприятия. Москва : Издательство Юрайт, 2015. 435 с.

References

1. Illiashenko S.M. Management of innovation activity. Fundamentals of innovation management. K.: Sumy, 2015. 282 p.

2. Levytska I.V., Postova V.V. Systematic approach to innovation management of machine-building enterprises. URL: http://eztuir.ztu.edu.ua/123456789/5759.

3. Haponenko A.L., Saveleva M.V. Management theory. Moskva: Yzdatelstvo Yurait, 2015. 336 p.

4. Chaldaeva L.A. Enterprise economy. Moskva: Yzdatelstvo Yurait, 2015. 435 p.

Рецензія / Peer review: 25.09.2019 Надрукована / Printed: 04.11.2019